En fi també hi trobem dins el territori de la nostra llengua, derivats de data aborigen, formats amb sufix -GA, -GI. *La Bescarga* a l'alt Pallars és el nom d'una vall secundària, afl. de la Noguera de Cardós i V. Ferrera, la ribereta que baixa del Sud a Nord, per sota Farrera, des del Coll de Tressó: (XXII, 79): com ja vaig indicar en *BDC* XXIII i *E.T.C.* I, 83, 117, és format en basc sobre *bizkarr* amb el post-fix *-ga* de sentit privatiu. Doncs *bizkar-ga* 'sense cim' («sin loma» Azkue): com explica Mitxelena, aquest *-ga* és abreviació de *-gabe* «sin», «carente», d'altres dialectes (*Fon. Hi. Vca.* 412). I no és formació isolada en català: car reapareix en un altre NL bascoide paral·lel *Nuncarga*, del Baix Urgellet.

Noms ben semblants a aquesta derivació hi ha en el P. Basc mateix. Amb -KI es formà *bizkarki*, que a Biscaia, partint de l'acc. «espalda» és «carne de la espalda» (Azkue) però en el Lapurdi es partí de l'acc. topogràfica, car *bizkarki* ja apareix en el labortà Urte c. l'a. 1700, amb el significat «sommet, cime, faîte» cas que serveix a Uhlenbeck (*Woord-afleidende Suffixe in het Bask*, 27) per mostrar el doble valor d'aquest sufix basc.

Ara bé també hi ha allí a la vora un NL proveït del sufix amb la sonora *-g-* i aquesta vocal: *Bizcargui*, és un vèrtex de muntanya (563 alt.) a Biscaia, prop de Muxika; en aquest turó, ja més enllà de Gernika i Bermeo, estaven parapetats els gudaris bascos, encara el 12-V-1937 en llur última línia defensiva dins el País. Nom que ens interessa perquè és quasi igual que un d'ibèric que hom ha situat en país català: com ja observava Caro Baroja (*BRAE* XXV, 211, 214) el nom d'aquesta muntanya biscaïna és quasi idèntic a BISCARGIS que per Plini (seguit per Ptolemeu) seria una ciutat dels Ilercavons.[4]

Per situar-lo s'han limitat d'altres a servir-se del «mètode del sonsonete», sempre errívol, i detestable quan va contra la fonètica i les normes dels lingüistes: ja he indicat a l'article *Bergantes*, que amb el nom d'aquest riu no hi ha de semblant més que una ombra vaguíssima; pitjor encara els qui per les *r-r* o la inicial *Be-* hi voldrien veure *Berrús* (T. Alta, així Marca); o bé la Moleta dels Frares (*GGRV*). Tots parteixen de la localització de Plini entre els Ilercavons (car en Ptolemeu pot ser còpia de Plini); i en Plini il*erga*(v)*on*es també podria ser un error del ms., per *autri*gones: que és el poble que en temps dels romans ocupava l'O. de Biscaia on avui hi ha *Biskargi*, puix que amb aquest el que hi ha no és una vaga assonància sinó coincidència total.

També podria ser, en canvi, que aquest nom ibèric aparegués repetit: vora el Cantàbric i vora el Mediterrani. Com que el límit Nord dels Edetani i el Contestani ha fluctuat (o hi han fluctuat autors romans poc informats, veg. article *Aitana*), i no menys el límit Sud dels Ilercavons, també es pot conjecturar que *Biscargis* fos el pare del *Bixquert* o el *Bixcarró* i els altres que hem assenyalat en el territori d'aquelles tribus del Migjorn valencià. Llavors *Bixquert* es podria mirar també com alguna evolució de BISCARGI (o d'una estreta variant d'aquest) sigui amb BISCARGI > *biskarie* > *Biskèr(e)*, o BISKARGA arabitzat *biskärqä* > *Bisquerg* > *-ert*.

Acabem l'article aplegant un seguit de noms amb els quals no crec que hi hagi parentiu originari o de cap mena. Semblança quasi perfecta amb *Biscari*, vila de Sicília (4000 habitants), uns 70 k. al NO. de la punta SE. de l'illa (Rohlfs, *ZRPh* XCIX, 581; i Cappello-Tagliavini, *Diz. di Etnici e Top. Ital.*); si s'accentua a la *í*, semblança casual; si a la *a*, serà més aviat un NL portat pels catalans (car els almogàvers s'establiren molt en aquesta zona al S. de Messina en el S. XIV). Pura casualitat segurament amb *Biskara*, capital del Zab, 30 llegües SSO. de Constantina; per més que a Campaner (*Bosquejo de la Dom. Islamita en las Bal.*, p. 300, n. 1 i 2) el trobar-lo ja en un text de 1002 li faci pensar que pogués donar els *Biscarra*, *-querra* mallorquins, tampoc és possible, car és evident que aquests van amb el nostre *Biscarre* bascoide: doncs, ni en un sentit ni en l'altre hi ha res en comú. Res amb el NP *Guiscard* (Jn. Segura, *La Veu del Monts*. 1896, 275, cedint a la seva monomania postantroponímica).

Ja costa més descartar-ho en el cas de *Biscoi*, pda. d'Ibi (XXXV, 168.14), pron. *biskói*, perquè està en la zona dels *Bisquert*, *Bixcarró* i *Biscarra*, però la dificultat gran de la manca de *r*, i de la *ò* (malgrat el citat gc. *biscòr*) em fa creure que és altra cosa. Jaume I féu donació d'Ibi a l'arquebisbe de Tarragona, en la senyoria del qual romangué almenys fins a 1284; segons SSiv. (*Nomencl.* s. v. *Ibi*) passà llavors a tenir senyor laic; però seguiria essent poble dominat pels eclesiàstics, judicant per la llista innombrable de beneficis, ermites etc. que hi consigna SSiv. Penso, doncs, que això podia obeir a una tradició dels temps visigòtics i de Todmir, en què fos també sotmès al bisbe ilicità.

Així com així la terminació *-òi* es prestaria difícilment a un origen aràbic. Però farem més aviat la hipòtesi que vingui d'EPISCOPIUM 'l'habitatge del bisbe (Cassiodor)', 'qualitat de bisbe' (així St. Agustí, St. Cebrià i St. Gregori), que passant a *biskòvi* perdés la segona labial per dissimilació com en (*a*)*viatz* VIVACIUS, *vianda*, VIVANDA, (*I*)*la Febror* < VILLA FABRORUM. Encara que Cavanilles (II, 173) després de la «montaña de *Biscóy*» cita la «canal de Alcoy» no serà degut *-oy* a contaminació del nom d'aquesta ciutat perquè la «montaña» i la «canal» són en les parts oposades, les més llunyanes dins el vast *terme d'Ibi*.

En d'altres hi ha relació possible o segura, però més indirecta. La proximitat local amb *Bescarga* BIZKAR-GA, em fa pensar que en *Bicastros*, també a la Vall Ferrera (te. d'Alins) hi hagi un altre derivat de *bizkar*, que pot ser plural de *-astro* (com a nom de pda.): potser BIZKÂR-TU, puix que -TU és també sufix productiu en basc: amb repercussió de la *r*, com en *cartró* < *cartó*, *tartrà*, *tartrana*, dissimilant *-artro* com en *sastre* <*sartre*. Car amb *Bescarga*, poden ser noms contrastants de paratges veïns: *Bescarga* ('sense cim', *bizkar-tu* 'amb